

NAUTIČKI TURIZAM NA JADRANU

Lijepa obala, a sve ostalo...

Za Jadran se može reći da je jedno od najljepših mora na svijetu, no ponuda sadržaja za turiste je vrlo loša, posebice za nautičare

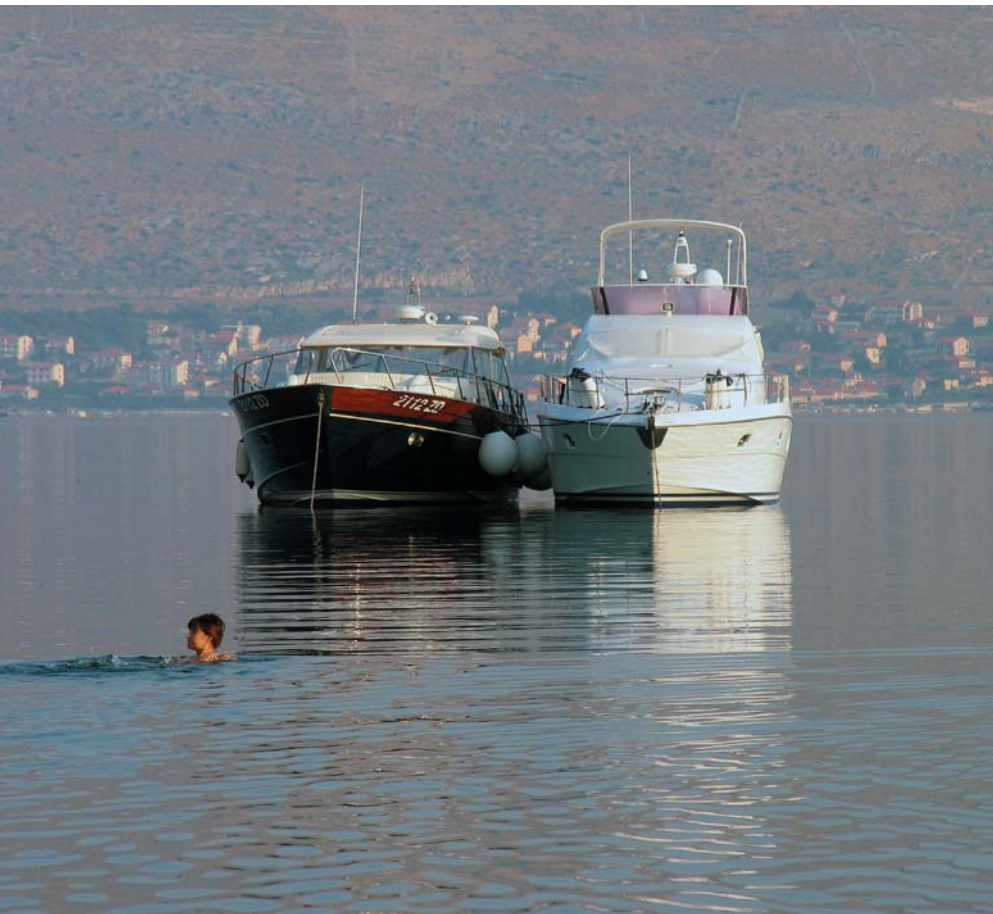
Rafaeli 52 se lijeno držao konopa u malojuvali mjesta Božava na Dugom otoku. Sredina je turističke sezone, početak kolovoza. U medijima hrpa euforičnih napisa o povećanom broju turista, o desecima tisuća koji svakog dana ulaze u našu zemlju, no ovdje, u ovom mirnom kutku se to ne zapaža. Jedan preuređen hotel, nekoliko restorana i u luci dvadesetak brodova, uglavnom talijanskih zastava. To je slika našeg turizma: ne Dubrovnik, Hvar ili Opatija već mala mjesta poput Božave.

Svi pričaju o Jadranu kao najljepšem moru na svijetu. Može se reći da ima istine u tome, no prati li ponuda tu silnu lje-

potu. Uglavnom ne prati, pogotovo za nautičare koji su poslovično najbolji gosti. Osim nekoliko razvikanih jadranskih luka i marina, ostala mjesta su prilično zapuštena i sva se ponuda svodi na poneki restoran i kafić. Nautički turizam je 'in', naši su otoci predivni, more čisto, no mi jednostavno ne znamo uzeti novac gostima ponudom pravih stvari. Ljetos sam proveo dva tjedna krstareći i prošao većinu mjesta između Ičića i Jelse.

U većini mjesta čak i usred sezone atmosfera je bila prilično letargična. Horde turista iz novina su očito skrenule negdje drugdje, domaćini su uglavnom bili nezadovoljni sezonom, a kao rezultat svega

mogu samo postaviti pitanje zašto bi netko poželio doći u našu zemlju. Istina, naše more jest među najljepšima na svijetu i najljepše u Europi. Otoci su divni, more čisto, priroda na mnogim mjestima ne-taknuta i spektakularna, no to je manje-više sve što nudimo gostima. Ima nekoliko iznimaka koje bi se mogle nabrojiti na prste jedne ruke. Često se čuju komentari da ne želimo paradajz-turiste, no kakva je ponuda za one bogatije? Motorne jahte i veće jedrilice stoje između pola milijuna pa do nekoliko milijuna eura. To su one jeftinije i njihov najam stoji oko 5.000 eura tjedno. Uz taj iznos treba još dodati dnevnice skipera (oko

100 eura po danu), cijenu nafte (oko 100 eura na sat vožnje), lučke i ine pristojbe, pa se ta svota brzo popne na osam, devet tisuća eura. S večerama ukupna potrošnja doseže i do 10.000 eura na tjedan. Što se dobije za taj novac? Puno i malo, ovisi o kutu gledanja. Jahta sama po sebi jest luksuzna, no taj je luksuz, s obzirom na ipak skućeni prostor, manji u usporedbi s dobrim apartmanom ili hotelskom sobom. Najbolje od svega je da se plovi i da se svaki dan bude na nekom drugom mjestu. Može se spavati po lijepim, romantičnim uvalama, ako nema nevere, jakog vjehtra ili ako postoje vezovi živopisno nazvani Corpo Morte ili mrtvo tijelo, što znači teški betonski blokovi pod morem s lancem do bove na površini.

Uvale poznate po ljepoti nisu prazne i namijenjene samo vama, jer su, pogotovo u sezoni, pune brodova i jedrilica. U najpoznatijim uvalama se često mora vezati već oko podneva, jer kasnije nema mje-

sta. Slično je i s marinama. Kao u auto-kampovima plovila su stisnuta jedno uz drugo. Privatnosti nema nimalo – osim što susjedi gledaju što kuhate i radite, zvukovi iz ostalih brodova su pravi teatar, od svađanja na različitim jezicima do hrkanja. Sanitarni čvorovi u marinama isti su kao u auto-kampovima, manje ili više prljavi ili čisti, restorani precijenjeni, a trgovine dalje od obale su to skuplje i slabije opskrbljene.

Vezati se u lukama je obično puno zanimljivije. Od mjesta do mjesta ponuda i atmosfera su bitno drugačije. Mrzovoljni konobari, razvikani restorani koji prodaju smrznutu ribu iz uvoza, raspojasani tiježdžeri koji u pravilu noći provode na jedinom molu u selu i koji do jutra uz piće i raštimanu gitaru zavijaju domaće uspješnice. Obično se smjeste točno preko puta jahte. Ne generaliziram, jer su mjesta na moru potpuno drugačija, negdje je tiho i mirno, a negdje 'party do zore'. Sve

ovisi o ukusu i shvaćanju što znači idealan odmor.

Ima mjesta na Jadranu koja su 'in' i čiji imidž daleko prelazi stvarno stanje. Na Hvaru se primjerice nema gdje vezati, jer su turistički trabakuli u nekoliko nizova vezani jedan za drugoga. Na rivi tulum traje čitave noći. Na Bolu je slično, no ondje se još teže vezati, jer ima manje mjesta. Vis, Komiža, Mali Lošinj i Rab su također pri vrhu ljestvice zanimljivih i lijepih mjesta, no većina drugih otočkih mjesta izgleda kao da je vrijeme stalo prije dvadeset godina.

Svaki brod mora ranije ili kasnije u marinu ili neko mjesto po vodu, namirnice, gorivo, novine ili bilo što drugo. Lučke pristojbe se kreću između 200 i 350 kuna dnevno za vez, struju i vodu, a marine oko 500 kuna. Posebna tlaka su benzinske crpke, jer se u redu ponekad čeka i po nekoliko sati. Razloga je više: benzinskih stanica koje su prilagođene brodovima je

MERLIN TOURS
MI ZNAMO GDJE I KAKO JER SMO TAMO BILI
Trg bana J. Jelačića 3, Zagreb, Hrvatska • +385 1 4819 008 • +385 1 4819 010 • Fax 385 1 4819 012
e-mail: merlin@merlintours.hr

na Jadranu premalo, većina ih je napravljena još davno, pa su crpke stare i vrlo spore. Punjenje jednog broda od oko 1.000 litara dizela može potrajati više od pola sata. Za to vrijeme u redu se guraju jedrilice, jahte, gliseri, nervoza je ogromna i uvijek se čudim kako se dogodi relativno malo sudara u tom guranju. U lukama poput Trogira gdje se vezuju mega-jahte nor-

malna je pojava da se na red čeka i duže od tri sata, a alternative nema. Nakon svega navedenog tvrdim da bogati gosti nemaju na što potrošiti. Glavni trošak je najam plovila kojih je za tu svrhu u našim vodama sve više, te pratećih troškova goriva i pristojbi. Izvan broda se može trošiti po restoranima od kojih je samo nekolicina na čitavom Jadranu spremna ponu-

diti pravu robu po pravoj cijeni. Kupovane suvenira je svedeno na štandove sa školjkama i jeftinom plastikom uvezanom iz Azije. Iznimka su obrtnici koji se bave izradom nakita od koralja te umjetnika koji prodaju svoje rukotvorine. Takvih nema mnogo, ali vjerojatno ni potražnja nije veća.

Ploveći i po drugim morima svijeta slobodno mogu reći da su naše marine među najboljima i da je privlačnost naših gradova na obali jedinstvena - gledajući s mora. Privlačnost prestaje nakon vezanja, jer na mnogim mjestima je odlagalište smeća u samom središtu mjesta poput Prvić Luke, lokali se zatvaraju rano, jer tko je vidio da se na godišnjem odmoru izlazi noću, a shopping se nažalost ne može usporediti s ostalim zemljama sjevernog Mediterana.

Hrvatska jest raj za nautičare, no trebamo još mnogo učiniti kako bismo poboljšali prihode od tih bogatijih gostiju. Neka mjesta su učinila stvarno mnogo, primjerice Cavtat, Jelsa, Crikvenica i Mali Lošinj, koji su svake godine sve ljepši i uređeniji, a to prati i povećana ponuda kvalitetnih sadržaja. Međutim, mnoga druga mjesta i dalje prodaju samo čisto more i sunce.